

III. Z ŻYCIA NAUKOWEGO

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Szkoleniowej „W poszukiwaniu prawdy i człowieczeństwa w dobie wojny”

Leszno, 21 - 26.08.2022 roku

Wojna na Ukrainie zmieniła oblicze współczesnej Europy. Z jednej strony pojawiło się realne zagrożenie, wywołane ekspansją wojsk rosyjskich na tereny Ukrainy, z drugiej spowodowało masowe ucieczki, głównie kobiet i dzieci, z terenów dotkniętych działaniami militarnymi. Do sierpnia 2022 roku zdecydowana większość, czyli ponad 90% uchodźców, znajdowało się na obszarze Polski. Psychologowie, psychoterapeuci, lekarze, pedagodzy, nauczyciele, czy pracownicy społeczni – zarówno ukraińscy, jak i polscy – musieli sprostać niespotykanemu wcześniej przedsięwzięciu, jakim była pomoc ludziom w warunkach wojny. Zarówno pomoc tym, którzy zostali walcząc o wolną Ukrainę, jak i zmuszonym uciekać. Pojawiła się zatem realna potrzeba zorganizowania międzynarodowej konferencji, podczas której zostałyby poruszone tematy wyzwań, w szczególności w obszarze szeroko rozumianego wsparcia emocjonalnego, w tym dla: uchodźców, cywilów i wojskowych, którzy pozostali na Ukrainie oraz osób udzielających tym grupom pomocy.

Konferencja zatytułowana „W poszukiwaniu prawdy i człowieczeństwa w dobie wojny” była też wydarzeniem, podczas którego przybliżono modele pracy stabilizacji emocjonalnej w sytuacji traumy w różnych modalnościach pomocowych. Wydarzenie zostało zorganizowane przez: Leszczyńskie Centrum Psychoterapii Pozytywnej, Ukrainian Institute of Positive Psychotherapy, Katowickie Centrum Psychoterapii Pozytywnej, WAPP Support Project Society, International Medical Corp., przy współorganizacji Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM oraz Kmelnytskyi National University, Department of Psychology and Pedagogy, Ukrainie.

W skład komitetu naukowego konferencji wchodziły: dr Ewa Dobiała – Leszczyńskie Centrum Psychoterapii Pozytywnej, Światowe Stowarzyszenie Psycho-

terapii Pozytywnej i Transkulturowej, WAPP Support Project Association; dr Ludmiła Moskalenko – Ukrainian Institute of Positive Psychotherapy; dr Anna Gulczyńska – Wydział Studiów Edukacyjnych UAM. Natomiast w składzie komitetu organizacyjnego znajdowały się wymienione wcześniej: Ewa Dobiała oraz Ludmiła Moskalenko, a także mgr Katarzyna Marquardt – Katowickie Centrum Psychoterapii Pozytywnej; dr Anna Wyszadko – Uniwersytet Medyczny w Gdańsku oraz mgr Magda Franka – Leszczyńskie Centrum Psychoterapii Pozytywnej.

W konferencji uczestniczyło 431 osób, w tym 180 w formule online – były to osoby z Ukrainy, Stanów Zjednoczonych, Bułgarii, Niemiec, Rosji, Polski i Kanady – oraz 251 osób stacjonarnie – z Ukrainy, Polski, Niemiec, Sanów Zjednoczonych, Etiopii, Białorusi, Gruzji, Czech, Hiszpanii, Słowacji, Luxemburga, Chorwacji, Włoch, Litwy i Francji. Wykłady tłumaczono w czterech językach: polskim, ukraińskim, angielskim oraz rosyjskim, natomiast warsztaty – w zależności od potrzeb zapisanych osób. Program konferencji został podzielony na część teoretyczną oraz warsztaty. Codziennie od godziny 10:00 do 12:30 miały miejsce wykłady w formule hybrydowej, natomiast od godziny 14:30 do 18:30 uczestnicy mogli wziąć udział w dowolnie wybranych dwóch warsztatach. Wykłady odbywały się w auli Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Lesznie, natomiast warsztaty – w innych dedykowanych miejscach.

Konferencja rozpoczęła się uroczystym otwarciem w Leszczyńskiej Bibliotece Publicznej, stanowiąc również okazję do uczczenia Ukraińskiego Dnia Wdzięczności. Słowa powitania skierowali do uczestników: Piotr Józwiak – prezydent miasta Leszna, Ewa Dobiała, Hamid Peseschkian – prezydent Światowego Stowarzyszenia Psychoterapii Pozytywnej i Transkulturowej, James Gordon – prezes Founder & CEO of Center for Mind and Body Medicine, Michelle Engels – International Medical Corp., Nataliia Khanetska – Ukrainian Institute of Positive Psychotherapy oraz Olga Lytvynenko – członkini zarządu Światowego Stowarzyszenia Psychoterapii Pozytywnej i Transkulturowej. Pomiędzy wystąpieniami ukraińskie pieśni i piosenki wykonywał zespół muzyczny „Arabeska i Kalina” z Leszna.

Oficjalna część Międzynarodowej Konferencji Szkoleniowej „W poszukiwaniu prawdy i człowieczeństwa w dobie wojny” rozpoczęła się w poniedziałek 22 sierpnia 2022 roku. Pierwsza słowa powitania do zebranych skierowała Ewa Dobiała z Leszczyńskiego Centrum Psychoterapii Pozytywnej oraz Światowego Stowarzyszenia Psychoterapii Pozytywnej i Transkulturowej. Przemawiający następnie dr Ludmiła Moskalenko oraz Volodimir Karikash z Ukrainian Institute of Positive Psychotherapy podziękowali za zorganizowanie konferencji, podkreślając jednocześnie, że jest to pierwsze tak duże i międzynarodowe spotkanie w skali światowej. Zebranych powitała prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska – Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu Adama Mickiewicza. Życząc owocnych obrad, zwróciła uwagę na ogromną rangę konferencji oraz konieczność naukowego dyskursu w tak ważnych kwestiach, jak współpraca w obszarach związanych z szeroko rozumianym wsparciem. Następnie słowa uznania dla organizatorów, zebranych oraz samego międzynarodowego przedsięwzięcia wyraziła prof. Taisiia Komar z Chmielnitsky National University, Ukraine, pod-

kreślając konieczność kontynuacji zapoczątkowanej tu współpracy. Z kolei, prezydent Światowego Stowarzyszenia Psychoterapii Pozytywnej i Transkulturowej Hamid Peseschkian poprowadził wykład, zatytułowany „Znaczenie psychoterapii i psychoterapeutów dla utrzymania wewnętrznego i zewnętrznego pokoju”, podkreślając znaczenie działań pomocowych w niestabilnych momentach historii. Kolejny mówca – Volodimir Karikash, akcentując aspekty psychodynamiczne, międzykulturowe i egzystencjalne, poruszył znaczenie dużych grup refleksyjnych jako narzędzia stabilizacji emocjonalnej psychoterapeutów. Następnie o wstydzie i doświadczeniu traumy z perspektywy Gestalt mówiła Renata Mizerska – certyfikowany psychoterapeuta i superwizor, psycholog, pracująca w nurcie humanistyczno-doświadczeniowym. Część wykładową tego dnia zakończyło wystąpienie dra Jamesa Gordona, który skupił się na kwestii konieczności dokonywania transformacji traumy, jako drodze do nadziei i uzdrowienia.

Drugi dzień konferencji rozpoczęło wystąpienie Romana Kechura z Ukrainy, zatytułowane „Wojna i światopogląd liberalny w psychoterapii niedyrektywnej”, następnie Tetiany Zhumatii z Ukrainy mówiące o „Doświadczeniu traumatycznego wydarzenia: od chroniących złudzeń po rozszerzanie koncepcji”. Niezwykle absorbujący temat poruszyła Olena Lutsenko z Ukrainy, która ilustrując przeszłymi i aktualnymi fotografiami i filmami, opowiedziała o życiu podczas wojny w Charkowie, w kontekście działań samopomocowych oraz wsparcia osób potrzebujących. Część wykładową tego dnia zakończyło wystąpienie Joanny Ławickiej, zatytułowane: „Trauma wojenna i positum w rodzinach z osobami w spektrum autyzmu”, w którym prelegentka dzieliła się wiedzą oraz praktycznymi implikacjami związanymi z pomocą osobom z ASD z Ukrainy przebywającym w Polsce. Jak wskazywała, aspekty opiekuńcze i wychowawcze oraz edukacyjne stanowią ogromne wyzwanie w stabilizacji emocjonalnej i adaptacji społecznej osób w spektrum autyzmu, często dotkniętych wtórną traumatyzacją z uwagi na diagnozę, przymusowe przesiedlenie oraz przystosowanie do nowych warunków życia.

W środę, 24 sierpnia, część wykładową rozpoczęła Olga Litvinienko z Ukrainy, prezentując zagadnienie „Wojna i empatia”. Następnie kwestię „Egzystencjalnych aspektów psychoterapii pozytywnej jako odpowiedzi na wyzwania czasu wojny” poruszyła Svitlana Kyrychenko. Kontynuacją podjętego tematu była prelekcja Iryny Lukecha z Ukrainy, dotycząca zasad pracy psychologicznej z różnymi grupami ukraińskich uchodźców. Tę część dnia wykładowego zakończyła prezentacja Arbera Zeka, Mumina Sadiku oraz Valbone Ramai z Kosowa na temat diagnozy i pomocy psychoterapeutycznej w przebiegu Zespołu Stresu Pourazowego więźniów, pracowników cywilnych i obsługi medycznej w obszarach objętych działaniami wojennymi.

Kolejny dzień Międzynarodowej Konferencji Szkoleniowej „W poszukiwaniu prawdy i człowieczeństwa w dobie wojny” rozpoczęła prelekcja Natalii Khanetskij z Ukrainy, zatytułowana: „Praca grupowa według modelu pięciu kroków N. Peseschkiana we wspieraniu stabilizacji w pierwszych miesiącach wojny (doświadczenia w prowadzeniu grup samopomocy, grup wsparcia dla wolontariuszy, uchodźców, nauczycieli)”. Kolejnym tematem, dotyczącym również sposo-

bów przywracania i utrzymywania homeostazy, był wykład Svitlany Podlipskiej z Ukrainy: „Praca na rzecz stabilizacji relacji w rodzinie w czasie wojny”. Perspektywą „Doświadczenia pracy z konfliktem podstawowym w psychoterapii pozytywnej jako przykładem udzielania pomocy psychologicznej rodzinom ukraińskim w Polsce w okresie konfliktu militarnego” podzieliła się Irina Sukhota. Wykład kończący tę część wygłosiła Natalija Mysan z Ukrainy: „Stabilizacja psychologiczna i rehabilitacja personelu wojskowego”.

W ostatnim dniu konferencji część wykładową rozpoczęło wystąpienie, będące osobistym doświadczeniem w przezwyciężaniu stresujących sytuacji związanych z wojną, Sviatłany Otenko z Ukrainy. Następnie zgromadzeni mogli wysłuchać prelekcji Mariny Gorchakovej z Ukrainy: „Transformacja relacji terapeutycznej i dylematy etyczne w pracy terapeuty w czasie wojny”. Wykładem kończącym formalną część konferencji była refleksja Solomona Abebe z Etiopii, jedynego w całym kraju psychoterapeuty, który podzielił się rozważaniami dotyczącymi „Siły grupowego leczenia traumy”. Z kolei, Ewa Dobiała dokonała podsumowania konferencji oraz podziękowała wszystkim osobom oraz przedstawicielom instytucji, dzięki którym zaangażowaniu merytorycznemu i pomocy materialnej konferencja mogła się odbyć. Następnie, zaprosiła do dzielenia się doświadczeniami oraz przemyśleniami, jakie mogły stać się udziałem uczestników. Wiele osób skorzystało z tej możliwości, dziękując zarówno za merytorykę i wiedzę, jak też otrzymane wsparcie emocjonalne, kulturalne spotkania i bogaty program socjalny. Należy zaznaczyć, że podczas wykładów uczestnicy mogli zadawać pytania, bądź dzielić się swoimi refleksjami oraz sugestiami również na czacie, dostępnym dla osób zalogowanych.

Każdego dnia konferencji zgromadzeni uczestnicy mogli wybrać dowolne dwa warsztaty, które odbywały się wyłącznie w formule stacjonarnej, z tłumaczeniem dostosowanym do potrzeb językowych zgłoszonych w danej grupie. Poniżej prezentujemy zestawienie warsztatów ze wszystkich dni konferencji i opis trzech wybranych.

1. Psychospołeczna gra transkulturowa jako narzędzie w grupowym poradnictwie i terapii na rzecz budowania odporności w obliczu wojny, konfliktów zbrojnych i przymusowych przesiedleń – Etion Parruca, Niemcy.

2. Teatr Improwizacji jako narzędzie zmiany perspektywy – Jean-Marie Boutequin, Niemcy.

3. Leczenie urazów obejmujących całą populację, poprzez samoopiekę i wsparcie grupowe – praktyczne podejście oparte na faktach – James Gordon, USA.

4. Łączenie elementów psychodramy i pisania ekspresyjnego w procesie terapii traumy – Wiktor Żłobiński, Wrocław, Polska.

5. Humanistyczna i empiryczna psychoterapia ciałem – Renata Mizerska, Polska.

6. Połączenie ruchu i czucia – Krzysztof Karauda, Łódź, Polska.

7. „Oddech wolności” – warsztat głosu i oddechu, osadzony w tradycyjnych pieśniach ukraińskich – Piotr Starzyński, Katarzyna Marquardt, Katowice, Polska.

8. Nawigowanie w niepewności: odkrywanie elastyczności i przestrzeni dla ewolucji w naszej praktyce zawodowej – Michelle Engels, Australia, Maryna Hukasian Ukraina (tylko dla trenerów).

9. Wyzwania pracy psychoterapeutycznej w Polsce z ukraińskimi uchodźcami z grup mniejszości seksualnych – Magdalena Smaś-Myszczyszyn, Warszawa, Polska.

10. Troska o siebie u osób pracujących w obszarze zdrowia psychicznego: przejście od wiedzy do praktyki – Michelle Engels, Australia, Maryna Hukasian Ukraina.

11. Terapia biosugestywna w korygowaniu objawów psychosomatycznych u osób z okupowanych przedmieść Kijowa – Olena Gubska, Alexander Szrasnij, Ukraina.

12. Wojna i empatia – grupa dyskusyjna – Olga Lytvynenko, Ukraina.

13. W poszukiwaniu znaczenia i zasobów na ścieżce bohatera – Olga Lytvynenko, Ukraina.

14. Psychodrama i społeczna bibliodrama – Olena Gubska, Iryna Prozhoha, Ukraina.

Szczególnie interesującą formą pracy, dedykowaną szczególnie dzieciom i młodzieży, a mało znaną w Polsce, stąd wartą bliższego opisanie, jest „Psychospołeczna gra transkulturowa”, stanowiąca narzędzie w grupowym poradnictwie i terapii na rzecz budowania psychicznej odporności. Warsztat miał na celu zapoznanie uczestników z innowacyjnym narzędziem opracowanym na podstawie założeń Psychoterapii Pozytywnej i Transkulturowej (PPT) przez Etiona Parrucę. Wojna i konflikty zbrojne, skutkujące przymusowymi przesiedleniami i migracjami mas ludności, mogą mieć poważne konsekwencje dla holistycznego zdrowia dotkniętych nimi osób, w tym dla ich zdrowia psychicznego. Praktyka i badania pokazują, że zarówno dzieci, jak też dorośli są podatni i reagują na traumę poprzez żalobę, wykazując objawy stresu, niepokoju, depresji, agresji, a także stresu pourazowego, PTSD oraz innych zaburzeń. Psychospołeczna gra transkulturowa okazuje się nie tylko skutecznym sposobem dotarcia do dużych grup potrzebujących wsparcia w czasie kryzysu, ale także skutecznym holistycznym podejściem, które mobilizuje całą jednostkę do aktywnej pracy z pierwotnymi i wtórnymi potencjalnościami. Forma prezentowana podczas warsztatów składała się z treningu interpersonalnego, połączonego z psychospołecznymi grami transkulturowymi, debriefingu grupowego oraz krótkich prezentacji i dyskusji na temat koncepcji, jak też zasad na bazie Transkulturowej Psychoterapii Pozytywnej. Udowodniono, że dzięki stosowaniu tej metody możliwa jest pomoc grupom dzieci, młodzieży i dorosłym w odbudowaniu odporności, przezwyciężaniu kryzysów oraz wyjściu z traumy.

Wysoko oceniony przez uczestników był warsztat wokalnoterapeutyczny pracy z głosem i oddechem, osadzony w tradycyjnych pieśniach ukraińskich, zatytułowany „Oddech wolności”. Zajęcia poprowadził Piotr Starzyński od strony pracy wokalnej, natomiast nad sferą emocjonalną i terapeutyczną czuwała Katarzyna Marquardt. Celem spotkania było zainspirowanie uczestników do wielogłosowej podróży przez dorobek kulturowy z różnych okresów historycznych

oraz regionów Ukrainy. Ważny ślad w propozycji repertuarowej stanowiły również pieśni z odległych okresów liturgicznych. Zabieg ten miał na celu świadome sięganie do korzeni uczestników warsztatów oraz możliwość osobistego połączenia z rodzimym dziedzictwem kulturowym.

Warsztatem związanym bezpośrednio z odreagowywaniem trudności zapisanych w ciele była propozycja Krzysztofa Karaudy. W utrzymaniu zdrowia i poczucia bezpieczeństwa ważne są zarówno warunki zewnętrzne i procesy poznawcze, jak też same właściwości organizmu, w tym jego zdolność do automatycznego reagowania na zagrożenie i przywracania bezpiecznej regulacji. Teoria poliwalgalna Stephena Porges'a potwierdza wiele takich obserwacji; okazuje się też ważnym narzędziem do pracy z osobami doświadczającymi skutków przeróżnych urazów; pozwala również znacznie lepiej rozumieć zjawiska traumatyzacji wtórnej i zastępczej, które szczególnie mocno dotyczą ludzi zajmujących się zawodowo pomaganiem. Warsztat stanowił okazję do praktycznego przeglądu zagadnień z obszaru pracy z ciałem na podstawie teorii poliwalgalnej, metod pracy z ciałem oraz psychoterapii przez ciało.

Podczas konferencji nie zabrakło również części integracyjnych i artystycznych, szczególnie istotnych, jako że w środę 24 sierpnia przypadła Dzień Niepodległości Ukrainy. To święto narodowe upamiętnione zostało występem w Publicznej Bibliotece w Lesznie, przygotowanym przez Dom Ukraiński w Lesznie. Podczas uroczystości zaprezentowano zgromadzonym prelegentom, uczestnikom, a także osobom z Ukrainy mieszkającym w Lesznie i okolicach oraz zaproszonym mieszkańcom, program artystyczny. Jego tematyka związana była zarówno z historią, jak i aktualną sytuacją panującą w Ukrainie, kondycją ludzi walczących na froncie, przymusowymi i nagłymi wyjazdami z kraju, ogromną niepewnością, lękiem i jednocześnie nadzieją. Wierszom, opowieściom i dzieleńniu się osobistym doświadczeniem towarzyszyła muzyka, zarówno ta przejmująca instrumentalna, jak i tradycyjne pieśni ukraińskie.

Zgodnie z bezpośrednimi relacjami prelegentów i uczestników, a także pisemnymi ewaluacjami, Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Szkoleniowa „W poszukiwaniu prawdy i człowieczeństwa w dobie wojny”, która odbyła się w Lesznie 21 - 26.08.2022 roku, była ważnym wydarzeniem naukowym, a także społeczno-emocjonalnym dla jej prelegentów i uczestników. Na dzisiaj stanowiła jedyne na świecie tak kompleksowe i liczne spotkanie socjalistów z różnych krajów i modalności pomocowych.

Anna Gulczyńska

ORCID 0000-0003-4317-4839

Ewa Dobiata

ORCID 0000-0003-1952-8756